



# Avustajana suomalaisessa draamatuotannossa

Opas tv-sarja-avustajan roolista kiinnostuneelle

Janna Järvinen

OPINNÄYTETYÖ  
Kesäkuu 2022

Media-alan tutkinto-ohjelma  
Tuotanto

## TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu  
Media-alan tutkinto-ohjelma  
Tuotanto

JÄRVINEN, JANNA:

Avustajana suomalaisessa draamatuotannossa  
Opas tv-sarja-avustajan roolista kiinnostuneelle

Opinnäytetyö 43 sivua, joista liitteitä 6 sivua  
Kesäkuu 2022

---

Opinnäytetyössä käsiteltiin tv-sarja-avustajan roolia ja työnkuvaa suomalaisissa draamatuotannoissa. Tutkimuksessa tutkittiin avustajan työnkuvaa ja luotiin opas siitä, mitä avustajan rooli suomalaisessa draamatuotannossa pitää sisällään. Työssä avattiin myös hieman avustajaroolituksen taustaa sekä käytiin pintapuolisesti läpi Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian sellaisia ammattiliittoja, joihin tv-sarja-avustajatkin kuuluvat. Työssä määriteltiin myös erilaisia roolinimikkeitä sekä esiteltiin avustajalle tärkeitä dokumentteja.

Tutkimusmenetelminä käytettiin teemahaastatteluja ja havainnointia. Opinnäytetyötä varten haastateltiin kuutta alalla toimivaa työntekijää, joista kaikilla on kokemusta avustajien kanssa työskentelystä. Heidän lisäksi haastateltiin kahta kokenutta tv-sarja-avustajaa. Yhdessä kirjallisten lähteiden kanssa haastattelut loivat opinnäytetyön tietoperustan. Tutkimus on laadullista tutkimusta, sillä se pyrki selvittämään ammattilaisten näkökulmien ja kokemusten kautta esimerkiksi sitä, millainen on hyvä avustaja, miten tehty avustaja-casting vaikuttaa lopputulokseen ja millaiset tulevaisuuden näkymät avustajatoiminnalla on. Opinnäytetyössä kirjoittajan oma kokemus ja havainnot tulivat myös esille.

Opinnäytetyön tuloksina oli esimerkiksi se, että hyvä avustaja on luotettava ja omaa hyvät vuorovaikutustaidot. Oma-aloitteisuus, heittäytymiskyky ja kuuntelemisen taito nousivat myös esille. Selvisi, että nämä luonteenpiirteet ovat tärkeämpiä kuin aikaisempi kokemus tai harrastuneisuus. Opinnäytetyössä nousi esille myös se, että esimerkiksi pienen volyymin vuoksi Suomen avustajatoiminta ei ole verrattavissa Yhdysvaltojen avustajatoimintaan. Suomessa toiminta on vapaaehtoista. Toiminta ei ole säädeltyä, eikä ole yhteistä instanssia, joka valvoisi avustajien etua. Todettiin myös, että ilman avustajia sarja menettää paljon sisällöstä ja tarina jää ontoksi. Tämän vuoksi avustajatoiminnan arvostaminen ja kehittäminen on myös hyvin tärkeää.

Työssä ehdotettiin, että tulevaisuudessa avustajille voisi järjestää kursseja ja kerhoja siitä, kuinka avustajana toimitaan. Uusien kykyjen löytämiseksi ehdotettiin myös työpajoja ja koekuvauspäiviä. Opinnäytetyön lopputuloksena syntyi avustajille opas, joka toimii myös avustajaroolittajan työkaluna avustaja-castingia tehdessä. Tulevaisuudessa tätä opasta on mahdollista kehittää entistä kattavammaksi ja laajemmaksi.

---

Avainsanat: tv-sarja-avustaja, opas, avustaja-casting, draamatuotanto, suomalainen

## **ABSTRACT**

Tampereen ammattikorkeakoulu  
Tampere University of Applied Sciences  
Degree Programme in Culture and Arts, Film and Television  
Production

JÄRVINEN, JANNA:

Working as an Extra in a Finnish Drama Production  
The Guide

Bachelor's thesis 43 pages, appendices 6 pages  
June 2022

---

The thesis dealt with the role and job description of a TV series extra in a Finnish drama production. The objective of the study was to examine the TV extra's job description and to create a guide to what the extra's role includes in a Finnish drama production. In addition, the aim was to investigate the background of the TV extra's role, and to review the trade unions in the United States and the United Kingdom on a superficial level, including TV series extras. Finally, various role titles were determined and important documents to extras were presented.

Thematic interviews and observation were used as the research methods. Six employees working in the field were interviewed for the thesis. All of them have significant experience about working with extras. In addition to them, two experienced TV series extras were interviewed. Literary sources and the interviews formed the knowledge base of the thesis. The study was qualitative research because it sought to find out for example what a good extra is like, how casting of the extras affects the outcome and what the future prospects of the extra's work are. The author's own experience and perceptions were also included in the analysis.

According to the results, a good extra is reliable and has good interaction skills. Self-initiative, the ability to throw oneself and the ability to listen also came to the fore. It became clear that these personality traits are more important than previous experience or interests. It was also pointed out that for example, due to the small volume, working as an extra in Finland is not comparable to working as an extra in the US. Working as an extra in Finland is voluntary in nature. Working as an extra is not in any way regulated and the extras do not have a common trade union. It became clear that without extras the tv series loses much of its content and the story remains hollow. That is why we need to improve for example extras work conditions and appreciate them more.

In the thesis, it is suggested that in the future more courses and lessons could be organized for extras on how to act as an extra. Workshops and open auditions are also suggested to find new talents. A guide was created for the extras as a result of the thesis. The guide could also be used as a tool for the assistant director during extras casting. In the future, it will be possible to develop this guide to be even more extensive.

---

Key words: tv extra, guide, extras casting, drama production, finnish

## SISÄLLYS

1	JOHDANTO .....	7
2	TUTKIMUSMENETELMÄT .....	9
	2.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys .....	10
3	AVUSTAJAT SUOMESSA JA ULKOMAILLA - AMMATTILIITOT .....	11
	3.1 Iso-Britannia.....	11
	3.2 Yhdysvallat.....	12
	3.3 Suomi.....	12
4	ROOLITUS SUOMALAISISSA DRAAMATUOTANNOISSA.....	15
	4.1 Roolituksen aloitus .....	15
5	AVUSTAJAT – KEITÄ HE OVAT? .....	16
	5.1 Erilaisten roolien määrittely .....	17
	5.1.1 Massakohtaukset.....	17
	5.1.2 Avustaja/ extra .....	18
	5.1.3 Featured extra .....	18
	5.1.4 Pienrooli .....	18
	5.2 Millainen on hyvä avustaja? .....	19
	5.3 Lapset ja eläimet kuvaustilanteessa .....	21
	5.4 Avustajien vaikutus lopputulokseen .....	22
6	KUINKA LÖYTÄÄ ITSELLE SOPIVA AVUSTAJAROOI?.....	23
	6.1 Sosiaalinen media .....	23
	6.1.1 Facebook-ryhmät.....	23
	6.2 Roolituspalvelut .....	24
	6.3 Street casting.....	24
7	AVUSTAJALLE TÄRKEÄT DOKUMENTIT .....	26
	7.1 Casting call .....	26
	7.2 Avustajahakemus .....	27
	7.3 Apulaisohjaajan infosähköposti.....	28
	7.4 Avustajasopimus .....	29
	7.5 Call sheet.....	29
8	AVUSTAJA KUVAUKSISSA .....	30
	8.1 Viime hetken vinkit – näin valmistaudut kuvauksiin .....	30
	8.2 Alkuohjeistus ja kuvauskomennot.....	31
9	TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT JA POHDINTA .....	34
	LÄHTEET .....	36
	LIITTEET .....	38
	Liite 1. HAASTATTELUKYSYMYKSET (sähköposti).....	38

Liite 2. CASTING CALL.....	39
Liite 3. (1/2) APULAI SOHJAAJAN INFOVIESTI .....	40
Liite 4. (2/2) APULAI SOHJAAJAN INFOVIESTI .....	41
Liite 5. AVUSTAJASOPIMUS.....	42
Liite 6. CALL SHEET.....	43

**LYHENTEET JA TERMIT**

1. apulaisohjaaja Ammattinimike. Henkilö, joka ohjeistaa työryhmää ja pitää huolta, että kuvauksissa pysytään aikataulussa. Häneltä kuullaan kuvauskomennot kuvauksissa.
2. apulaisohjaaja Ammattinimike. Henkilö, joka esimerkiksi tekee tuotannon call sheetit eli aikataulut. Kuvauksissa hän toimii näyttelijöiden ja 1. apulaisohjaajan välisenä linkkinä.
3. apulaisohjaaja Ammattinimike. Henkilö, joka isossa tuotannossa hoitaa avustaja-castingin, ohjeistaa avustajia setissä ja suunnittelee avustajien liikeradat.
- Volyymi Termi, jolla viitataan toiminnan kokoluokkaan. Siihen sisältyy draamatuotannossa esimerkiksi markkinan koko, määrä, kokonaisbudjetit ja toimivien henkilöiden määrä.
- Castata Vrt. Roolittaa. Ammattitermi, tullut englanninkielisestä sanasta "cast" (= valita näyttelijä rooliin).
- Epookki Tietty aikakausi. Draamasarja voi olla epookkisarja, eli menneisyyteen sijoittuva.

## 1 JOHDANTO

Saatamme valita seuraavan katsottavan tv-sarjan esimerkiksi sen vuoksi, että joku suosikinäyttelijöistämme esittää siinä pääosahahmoa. Joskus valintaan vaikuttaa se, mitä aihetta ja teemoja sarja käsittelee. Joku saattaa rakastua sarjan pukuloistoon tai ihastella sarjassa nähtäviä kuvauspaikkoja. Harvemmin katsoja kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, mitä kuvan taka-alalla tapahtuu. Siellä liikkuu paljon ihmisiä, joita me emme tunne, mutta jotka tukevat tarinan sisältöä valtavan paljon luoden siitä entistä todentuntuisemman. Nämä ihmiset ovat tv-sarja-avustajia.

Opinnäytetyöni käsittelee suomalaisten draamatuotantojen tv-sarja-avustajia. Kiinnostukseni aihetta kohtaan syveni kesällä 2021 Kansan vihollinen -nimisen draamatuotannon kuvauksissa, jossa toimin 3.apulaisohjausharjoittelijana. Pääsin tekemään valtavan paljon töitä erilaisten avustajien kanssa. Osalla heistä oli takanaan useampia tuotantoja ja valtavan paljon kokemusta. Jotkut heistä taas olivat paikalla ensimmäistä kertaa ja ihmettelivät esimerkiksi kuvauskaluston määrää ja sitä, kuinka paljon aikaa yhden kohtauksen kuvaamiseen käytetään. Kuvauksissa työskenteleminen on hektistä, jolloin avustajille ei välttämättä aina ehdi tai tajua kertoa kaikkea juurta jaksan. Minua kiinnostaa tulevaisuudessa päästä tekemään enemmän töitä apulaisohjausosastolla, etenkin avustajien parissa. Koen, että tekemällä opinnäytetyön avustajista opin valtavan paljon siitä, miten voin itse toimia tulevaisuudessa avustajien kanssa niin esituotannon kuin kuvaustenkin aikana. Tämän kaiken pohjalta olen saanut idean siitä, että toteutan opinnäytetyöni opasmuodossa.

Olen rajannut aiheeni siten, että keskityn vain suomalaisten draamatuotantojen avustajiin. En käsittele työssäni avustajatoimintaa mainostuotannoissa. Käsittelen aihetta Suomen ulkopuolelta vain sen verran, että esittelen Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian sellaisia media-alan ammattiliittoja, joihin avustajatkin kuuluvat. Tämä siksi, että tieto toimii vertailukohteena suomalaiseen avustajatoimintaan.

Tämän tv-sarja-avustajan roolia käsittelevän oppaan kohderyhmänä toimii ensisijaisesti sellaiset ihmiset, joilla ei ole kokemusta avustajana toimimisesta,

mutta joita kiinnostaisi päästä tutustumaan kyseiseen rooliin. Työn tarkoitus on tutustuttaa lukija avustajatyön maailmaan mm. seuraavien aihepiirien avulla: millainen on hyvä avustaja, avustajalle tärkeät dokumentit (esim. sopimukset), vinkkejä siihen, miten kuvauspäivään voi valmistautua ja millaisena alan työntekijät näkevät avustajatoiminnan tulevaisuuden. Lähitulevaisuudessa tämä opinnäytetyö voi toimia myös avustajaroolittajan työkaluna avustaja-castingia tehdessä.

Opinnäytetyöni on luonteeltaan sekoitus tutkivaa ja kehittävää, sillä tutkin esimerkiksi sitä, millainen on hyvä avustaja. Ala kehittyy Suomessa kovaa vauhtia, ja haluan tutkia myös sitä, millaisena alan ammattilaiset näkevät Suomen avustajatoiminnan nykytilan ja tulevaisuuden. Kehittävä työni on siksi, että tulevaisuudessa tämän pohjalta on mahdollista toteuttaa entistä laajempi ja kattavampi, visuaalisesti hieno ja toimiva opas. Opinnäytetyöni tietoperustana toimivat tekemäni teemahaastattelut, valitsemani aiheeseen liittyvät opinnäytetyöt ja kirjallisuus sekä muutamat verkkosivut ja artikkelit. Hyödynnän opinnäytetyötä kirjoittaessa myös omaa kokemustani, jota on kertynyt esimerkiksi kesän 2021 työharjoittelussa.

Haluan tämän opasmuotoisen opinnäytetyön avulla olla mukana kehittämässä av-alan tulevaisuutta. Jos haluamme kehittyä ja saavuttaa kansainvälisemmän tason, myös avustajatoiminnan on pakko kehittyä muun kehityksen mukana. Suomessa tv-sarja-avustajille ei ole tehty aiemmin tämänkaltaista opasta, joten tavoitteenani on, että tämän oppaan avulla voisin hieman vauhdittaa avustajatoiminnan kehitystä.



## 2 TUTKIMUSMENETELMÄT

Olen kerännyt aineistoa opinnäytetyötäni varten haastattelemalla alan työntekijöitä, joilta löytyy kokemuspintaa avustajien kanssa työskentelystä jossakin vaiheessa draamatuotantoa. Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen, sillä opinnäytetyössäni työntekijöiden omilla kokemuksilla ja ajatuksilla on paljon painoarvoa. Eräs laadullisen tutkimuksen ominaispiirteistä onkin juuri se, että suositaan luonnollista aineistoa. Luonnollisemmalla aineistolla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa käytetään sellaista aineistoa, jonka syntyyn tutkija ei ole täysin voinut vaikuttaa. (Juhila n.d.)

Tekemäni haastattelut ovat luonteeltaan teemahaastatteluja. Tällöin olen kirjoittanut haastattelukysymyksiä etukäteen, mutta en esitä niitä haastateltavalle sanasta sanaan kronologisessa järjestyksessä vaan katson, mihin suuntaan haastateltavan vastaukset menevät. Teemahaastattelu menetelmänä antaa vapauden luonnolliseen vuorovaikutukseen haastateltavan kanssa, ja vastaamisen vapaus antaa myös oikeuden haastateltavien puheelle. (Juhila n.d.) Olen tehnyt haastatteluja puhelimitse, Zoomin välityksellä sekä kasvotusten keskustellen.

Haastateltavat ovat pääosin itselleni tuttuja esimerkiksi aikaisempien työharjoitteluiden ja töiden kautta. Olen kysynyt haastateltavaksi myös sellaisia alan tekijöitä, jotka ovat olleet pitämässä luentoa koulullamme, ja ovat sen vuoksi jääneet mieleeni. Olen haastatellut opinnäytetyötäni varten Tommi Lepolaa, Saara Kankaanpäättä, Fanny Heinosta, Anki Lappalaista, Ilmari Kuusta ja 2. apulaisohjaajaa, joka haluaa pysyä nimettömänä. Heiltä kaikilta löytyy erilaista kokemusta tv-sarja-avustajista. Lisäksi tarvitsen työhöni avustajanäkökulmaa, joten olen haastatellut itselleni tuttuja avustajia, Jaakko Grönforsia ja Anne Honkasta.

Haastattelujen lisäksi olen valinnut tutkimusaineistoksi alaan liittyvää kirjallisuutta. Aiheeseen liittyvää suomenkielistä kirjallisuutta löytyy kuitenkin kovin vähän. Suomenkieliseksi aineistoksi olen valinnut avustajiin ja apulaisohjaamiseen liittyviä opinnäytetöitä sekä verkkosivuja. Pari näistä verkkosivuista on haastateltavieni ylläpitämiä, joten niistä saatu tieto on

mahdollisimman luotettavaa. Englanninkielistä aineistoa aiheesta on helpompi löytää. ”4 Actors & Extras” sekä ”You Can Be a Movie Extra” valikoituivat opinnäytetyön aineistoksi sen vuoksi, että kirjoissa käsitellään kattavasti tv-sarja-avustajan työnkuvaa kokeneiden casting-ammattilaisten kirjoittamana. You Can Be a Movie Extra -kirjan kirjoittaja, Rob Martin, on välittänyt avustajia esimerkiksi Harry Potter -elokuvaan.

## **2.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys**

Tutkimusta tehdessäni olen hyödyntänyt Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) ohjeistuksia. ”Tieteellinen tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa ja sen tulokset uskottavia vain, jos tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla.” (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012, 8.) Hyvän tieteellisen käytännön keskeisimpiä lähtökohtia ovat mm. rehellisyys sekä yleinen huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä. Myös muiden tutkijoiden tekemää työtä tulee kunnioittaa viittaamalla heidän julkaisuihinsa asiaankuuluvalla tavalla. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012, 8.)

Olen valinnut tutkimukseni haastateltavat huolella. Jokaisella heistä on vankka kokemus tutkimastani aiheesta ja juuri tämän vuoksi valitsin kyseisen kokoonpanon. Tämän perusteella saamani materiaali on mahdollisimman luotettavaa. Tuloksia ei voi kuitenkaan pitää yleispätevänä totuutena, sillä otanta on pieni ja kyseessä on haastateltavien omat kokemukset ja näkemykset. Olen ollut avoin ja kysynyt haastateltavilta lupaa esimerkiksi siihen, saako heidän nimiään mainita opinnäytetyössä. Olen viitannut kaikkiin käyttämiini lähteisiin Tampereen ammattikorkeakoulun ohjeistuksen mukaan.

### 3 AVUSTAJAT SUOMESSA JA ULKOMAILLA - AMMATTILIITOT

Avustajana työskenteleminen on Suomessa hyvin erilaista verrattuna esimerkiksi Yhdysvaltoihin tai Iso-Britanniaan. Seuraavaksi esittelen hieman perustietoa Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen ammattiliitoista, johon avustajatkin kuuluvat. Tämän jälkeen käyn läpi Suomen media-alaan liittyviä ammattiliittoja ja pohdin syitä sille, miksi avustajat eivät Suomessa kuulu minkään ammattiliiton alaisuuteen ja miksi toiminta ei ole kovinkaan ammattimaisella tasolla.

#### 3.1 Iso-Britannia

Iso-Britanniassa tv-sarja-avustajille on kaksi eri ammattiliittoa: FAA (Film Artistes' Association, part of BECTU, the Broadcasting Entertainment Cinematographic and Theatre Union) ja Equity. Liittoon kuuluminen ei ole pakollista voidakseen työskennellä avustajana, mutta se tarjoaa kuitenkin etuja. Nämä liitot suojelevat avustajan palkkaa sekä oikeuksia, oli avustaja töissä millaisessa tuotannossa tahansa. (Martin 2011, 25-26.)

FAA on alun perin perustettu vuonna 1927, mutta 90-luvun alkupuolella liitolla oli vaikeuksia kannatella toimintaa. Selviytyäkseen FAA:n tarvitsi yhdistyä suuremman organisaation kanssa. FAA pyrki liittymään Equityyn, mutta Equity hylkäsi tarjouksen. Equityn jäsenistöön ei kuulu ainoastaan tv- ja elokuvatyöntekijät. Liitto kattaa laajan kirjon taide- ja viihdeteollisuutta ja heitä on aikaisemmin syytetty siitä, että he eivät ole kovin innoissaan tukemassa avustajatyötä. FAA halusi pysyä osana asiaankuuluvaa organisaatiota, jolloin FAA:sta tuli osa BECTUa. (Martin 2011, 25-26.) Tällä hetkellä kumpikin liitto valvoo avustajien etua, mutta FAA:n toimiala on paljon kapeampi kuin Equityn, sekä maantieteellisesti että työtyyppien suhteen. (Martin 2011, 27.)

### 3.2 Yhdysvallat

Yhdysvalloissa näyttelijöiden ja avustajien on mahdollista liittyä *Screen Actor's Guild -American Federation of Television and Radio Artists* nimiseen liittoon, joka valvoo heidän oikeuksiaan. SAG-AFTRA on perustettu 30. maaliskuuta 2012 ja jäseniä liitolla on noin 160 000. Sekä SAG että AFTRA ovat olleet olemassa 1930-luvulta lähtien omina erillisinä ammattiliittoinaan, mutta ovat sittemmin yhdistyneet yhdeksi isoksi liitoksi. (Provost 2021)

Ammattiliittoon kuulumisen on näyttelijöille ja avustajille erityisen tärkeää, sillä se turvaa heidän perusoikeutensa, kuten työturvallisuuden ja terveydenhuollon. Jos työskentelee viihdeteollisuudessa, on hyvä ymmärtää ammattiliittojen perustoimintaperiaatteita. (Provost 2021)

Kriittinen näkökohta SAG-AFTRAAN kuulumisessa on se, etteivät sen jäsenet saa työskennellä liiton ulkopuolisissa tuotannoissa. Lähes jokainen näyttelijä, jonka tunnemme, kuuluu SAG-AFTRAAN. Eli toisin sanoen lähes jokainen elokuva tai sarja, jonka osaamme nimetä, on ollut liiton alainen tuotanto. (Provost 2021)

### 3.3 Suomi

Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto TEME on Suomen suurin taide- ja kulttuurialojen ammattiliitto. TEME edustaa esittävien taiteiden, elokuva- ja tv-alan työntekijöitä, taiteilijoita ja itsensätyöllistäjiä. (Teme n.d.) TEMEn alaisuudessa toiminut jäsenjärjestö SET (Suomen elokuva- ja mediatyöntekijät) eroaa TEMEstä ja siirtyy Journalistiliiton alaisuuteen. SETin jäsenet voivat kevään 2022 aikana valita, siirtyvätkö he Journalistiliittoon vai jäävätkö TEMEen. Jos jäsen haluaa jäädä TEMEen, hän voi liittyä uuteen media- ja elokuva-alan tekijöiden jäsenjärjestöön, *Elokuvan ja median ammattilaiset ry ELMA*an. (Teme n.d.)

”Näyttelijäliitto on valtakunnallinen ammatti- ja taiteilijajärjestö, joka ainoana Suomessa ajaa näyttelijöiden asioita. Liitto on Suomen vanhin teatterialan ammattiliitto: se on perustettu jo vuonna 1913.” (Näyttelijäliitto n.d.) Liitosta voi hakea joko varsinaista jäsenyyttä tai opiskelijajäsenyyttä. Varsinaisella jäsenyydellä on tiukat kriteerit, joiden perusteella jäsenyyttä voi hakea. Taustalla tulee olla esimerkiksi alan korkeakoulututkinto tai työskentelyä kolme vuotta ammattimaisesti näyttelijän tehtävissä niin, että siitä saa pääasiallisen toimeentulonsa. (Näyttelijäliitto n.d.)

Yllä mainitsemani ammattiliitot eivät mainitse tv-sarja-avustajan työnimikettä kriteeriksi liittoon hyväksymiselle. Olen keskustellut Kankaanpään (2022) kanssa siitä, mitkä asiat voivat vaikuttaa siihen, että Suomessa avustajatoiminta ei ole kovin ammattimaisella tasolla. Asiaan voi hänen mukaansa vaikuttaa esimerkiksi se, että täällä Suomessa on niin pieni volyyymi. Suomessa ei ole tv-tuotantoja niin paljoa, että avustajakeikkoja olisi tarjolla viikon jokaiselle arkipäivälle, tai edes joka viikolle. Tuotantoja saattaa olla muutaman kuukauden ajan useampia päällekkäin. Sen jälkeen saattaakin tulla pidempi väli, ettei kuvata mitään sellaista, johon avustajia tarvittaisiin. Jos esimerkiksi stuntikoordinaattoritkaan eivät pysty elättämään itseään pelkästään stuntikoordinaattorin töillä, on hyvin todennäköistä, ettei Suomen avustajatoiminta ole koskaan niin ammattimaista, että avustaja voisi elättää itsensä vain avustajatyötä tekemällä. (Kankaanpää 2022).

Volyyymi nousee esille myös Fanny Heinosen (2022) haastatteluvastauksissa. Hän mainitsee sen, että Suomen tv- ja elokuvatuotannon markkinan koko ei tule koskaan olemaan sellainen, kuin esimerkiksi Iso-Britanniassa tai Yhdysvalloissa, ja näin ollen toimintamme ei ole tältä osin kovinkaan vertailukelpoinen näihin maihin. Meidän valttimme Suomessa on ehdottomasti ainutlaatuisuus ja skaalautuvuus sisällöissä. Nämä ovat ennemminkin se kilpailutekijä, on turhaa lähteä vertailemaan volyyymiä. (Heinonen 2022)

*”Toiminta ei ole säädeltyä, ja Suomessa ei ole mitään yhteistä instanssia, joka toimisi edunvalvojana avustajille. Avustajatoiminta on Suomessa enemmänkin kuin harrastus, eikä avustajilla ole omaa vakiintunutta ammattikuntaansa”.*

*- Fanny Heinonen, roolittaja*

Suomessa tv-sarja-avustajan työroolia ei pidetä ammattina, vaan työ nähdään pääasiassa harrastustoimintana. Yhdysvalloissa avustajat ovat ammattinäyttelijöitä, jotka tekevät avustajatyötä työkseen. Yhdysvalloissa avustajilla on oma vakiintunut ammattikuntansa ja töitä riittää, jolloin on luonnollista, että avustajat kuuluvat ammattiliittoon. Täällä Suomessa avustaja ei välttämättä ole työnantajasuhteessa tuotantoon tai edes siihen casting-toimistoon, joka avustajia välittää. Suuri kysymys tässä kohtaa on se, että kuka ottaa vastuun. Tässä kohtaa tietynlainen järjestäytyminen ja edunvalvonta olisi avustajalle eduksi, jos ajatellaan vaikka hyvinvointi- ja turvallisuuspuolta. (Heinonen 2022)

Suomessa tv-tuotannoille ei ole samanlailla rahoittajia kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa, jolloin tuotantojen kokonaisbudjetitkaan eivät ole järin suuria. Suomen avustajatoiminta on aina pyörinyt ns. ”talkootyönä” eli avustajia on saatu paikalle käytännössä ilmaiseksi. (Kankaanpää 2022) Tavallisesti tv-sarja-avustajan yhden päivän palkkio on 10-20€ lahjakortti tai jokin sovittu määrä Finnkinon elokuvalippuja. Avustajapalkkioiden suuruus vaihtelee hieman eri tuotantojen välillä. Jos avustajarooli on esimerkiksi replikoiva tai sisältää muita isompia vaatimuksia, saattaa palkkio olla rahapalkkio. Avustajapalkkioista ei ole olemassa lakisääteistä minimisummaa. (Vainio 2014, 13)

*”Suomessa avustajagenre on melko pieni, ja sijoittuu pääasiassa pääkaupunkiseudulle. Nykyisillä palkkioilla avustajien määrä tulevaisuudessa ei suinkaan kasva, vaan pienenee entisestään. Tämä johtaa siihen, että yhä useammin kuvauksissa nähdään paljon samoja kasvoja.”*

*- Anki Lappalainen, 2./3.apulaisohjaaja & roolittaja*

Toimintaa voitaisiin Anki Lappalaisen (2022) mukaan kuitenkin kehittää ja viedä ammattimaisempaan suuntaan esimerkiksi järjestämällä enemmän lyhyitä kursseja sekä kerhoja, joissa opetetaan kuvauksissa toimimista ja kerrotaan, mitä työnkuva pitää sisällään. Tällaista toimintaa on liian vähän. Jotta myös pienrooleihin löytyisi uusia harrastajanäyttelijöitä, tulisi asialle tehdä jotakin konkreettista, kuten esimerkiksi järjestää koekuvauspäiviä ja työpajoja. (Lappalainen 2022)

## 4 ROOLITUS SUOMALAISISSA DRAAMATUOTANNOISSA

Casting, eli roolitus, on oleellinen osa draamatuotantoa. Roolitusta tehdään tuotannon esituotantovaiheessa ja usein tähän liittyy myös koekuvauksia ja haastatteluja. (Elokuvantaju n.d.) Draamatuotannossa voi olla paljonkin roolitettavaa, sillä pää- ja sivunäyttelijöiden lisäksi ”castataan” myös tarvittava määrä avustajia. Suurissa draamatuotannoissa apulaisohjausosastolla on mukana kolme apulaisohjausroolia. Tällaisessa isossa tuotannossa avustajacastingin yleensä tekee 3.apulaisohjaaja.

### 4.1 Roolituksen aloitus

Ensitöikseen apulaisohjaaja (joissain tilanteissa tuotantopäällikkö) tekee käsikirjoituksesta käsikirjoituspurun eli breakdownin. Breakdowniin on olemassa oma pohjansa, ja sen voi kirjoittaa myös käsin. (Penney 1991, 232.) Käsikirjoituksen purkaminen tarkoittaa sitä, että käsikirjoitus ”puretaan” esiintyjien, kuvauspaikkojen ja muiden huomioitavien asioiden perusteella kuvauspäiviksi. Tällöin saadaan kasaan myös kustannusarvio ja kuvausaikataulu. (Elokuvantaju n.d.) Apulaisohjaaja lukee käsikirjoituksen useampaan kertaan huolella läpi, jotta kaikki oleellinen tieto on varmasti saatu ylös.

Joskus ohjaajalla saattaa olla erityisiä toiveita joidenkin avustajaroolien suhteen. Tämän vuoksi ohjaajan, avustajaroolittajan ja esimerkiksi tuotantopäällikön on hyvä istua alas käymään asioita läpi. Tuotantopäällikön on hyvä olla ajan tasalla avustajamääristä, jotta budjettipuoli pysyy hallinnassa. (Vainio 2014, 12.)

Pienetkin muutokset avustajamäärissä horjuttavat budjettia. Ohjaajalla on myös mahdollisuus pyytää kohtaukseen avustajia, vaikka niitä ei erikseen avustajapurussa mainittaisi. Avustajatilanteisiin voi tulla muutoksia hyvinkin lyhyellä varoitusajalla ja tällaisiin tilanteisiin tulee reagoida ripeästi.

## 5 AVUSTAJAT – KEITÄ HE OVAT?

Tv-sarja-avustaja, eli statisti, on henkilö, jonka näemme kohtauksessa taustalla esimerkiksi kävelemässä päänäyttelijän ohitse tai kahvilassa juomassa latteaa kuvan taka-alalla. Useimmiten avustajarooliin ei kuulu repliikkejä. (Hedström 2014, 191.) On kuitenkin paljon tilanteita, joissa avustajat joutuvat keskustelemaan äänettömästi. Ilman ääntä se on tehtävä siksi, ettei puhe häiritse näyttelijöiden dialogia. Avustajien tarkoitus on auttaa luomaan kohtauksesta todentuntuisempi, jolloin on luonnollista, että taustalle asetetaan esimerkiksi pariskunta keskustelemaan. Haastatellessani kokenutta pienrooli- ja avustajaroolittaja Anki Lappalaista (2022) hän toteaa, että vaikka avustajat eivät jäisi juuri kenenkään mieleen, he luovat juuri nimenomaan taustat ja tunnelmaa kohtauksiin. ”Miltä näyttäisi esimerkiksi ruuhkainen linja-autoasema, jollei siellä ole muita kuin näyttelijät ja käsikirjoituksessa mainitaan, että asemalla on ruuhkainen iltapäivä? Tai kunnon sukuhäät, jossa ei ole näyttelijöiden lisäksi ketään muita ihmisiä?” (Lappalainen 2022)

Avustajat elävöittävät tarinaa valtavan paljon, ja tuovat siihen uskottavuutta. Kaksi hoitajaa taustalle käymään (äänetöntä) keskustelua potilashoito-ohjeista, siivooja kävelemään näyttelijöiden ohitse siivouuskärryjen kanssa ja taustalla näkyvään odotusaulaan kolme asiakasta odottamaan omaa vuoroaan päivystävälle hoitajalle. Näin tuntuu heti enemmän siltä, että ollaan oikeasti sairaalamaailmassa.

Kuvaustilanteessa on yleensä paljon erilaista taustaa omaavia avustajia. On ensikertalaisia, joilla ei ole yhtään tietoa tai kokemusta siitä, miten kuvauksissa toimitaan sekä heitä, jotka käyvät aktiivisesti avustajana eri tuotannoissa. Jollekin avustajana toimiminen voi olla mukava vapaa-ajan harrastus eläkepäiville, jollekin toiselle taas pyrkimys päästä tavoittelemaan isompia rooleja. on sellaisiakin avustajia, joilla on jonkinlaista näyttelijätaustaa esimerkiksi mainosten tai teatterin parista.



Olen tekemissäni teemahaastatteluissa kysynyt eri syitä siihen, miksi avustajat palaavat näihin tehtäviin yhä uudestaan, vaikka palkkio ei ole päätähuimaava. Haastattelun aikana avustajana toiminut Anne Honkanen (2022) kertoo, että Tampereella avustajapiirit ovat melko pienet. Hän on päässyt tutustumaan paljon mukaviin ihmisiin ja Honkanen kertookin, että juuri nuo ihmiset ovat se suurin syy, minkä vuoksi hän lähtee mielellään mukaan uusiin tuotantoihin. Lisäksi hän mainitsee, että vaikkei sitä kovin moni sanokaan ääneen, varmasti moni haluaa nähdä itsensä edes vilaukselta televisiossa. (Honkanen 2022) Yhteisöllisyyden tunne ja uusiin ihmisiin tutustuminen nousevat usein esiin haastatteluvastauksissa.

## **5.1 Erilaisten roolien määrittely**

Pää- ja sivuroolien lisäksi draamatuotannoissa on paljon pienempiäkin rooleja. Vaikka roolit ovat pieniä eivätkä välttämättä sisällä repliikkejä, ovat ne onnistuneen kokonaisuuden vuoksi todella tärkeitä. Välillä kuulee puhuttavan ekstroista, joskus taas pienrooleista. Seuraavaksi määrittelen, mitä erilaiset roolinimikkeet tarkoittavat. Määrittelen seuraavia roolinimikkeitä Fanny Heinosen ja Anki Lappalaisen haastatteluvastausten pohjalta.

### **5.1.1 Massakohtaukset**

Massa- eli joukkokohtaukset tarkoittavat sitä, että näyttelijöiden lisäksi kohtauksessa nähdään suuri joukko muitakin ihmisiä (Vainio 2014, 22). Massakohtauksessa tärkeintä on se, että avustajia on paljon ja ulkonäkökriteerejä ei juurikaan ole. Jos kohtauksessa ollaan esimerkiksi yökerhossa, on tärkeintä vain se, että massakohtaukseen tulevat avustajat näyttävät täysi-ikäisiltä. Muuten avustajat ovat lähinnä tunnistamatonta massaa. (Heinonen 2022)

### **5.1.2 Avustaja/ extra**

Tv-sarja-avustajalle on useampia eri nimityksiä, mutta tarkoittavat kuitenkin sitä samaa. Heitä näkyy taustalla, mutta he eivät ole kohtauksen kannalta merkittävässä roolissa näyttelijään nähden. (Lappalainen 2022) Tällaisia ovat esimerkiksi koiranulkoiluttaja lenkkipolulla ja asiakas kahvilan kassajonossa.

### **5.1.3 Featured extra**

Featured extra tarkoittaa sitä, että avustaja on niin sanotusti nimetty extra. Hän on joku, jolla ei ole sovittu etukäteen repliikkejä. Jos repliikkejä on niin maksimissaan jotain pientä kuten ”ole hyvä” tai ”kiitos”. Hänen läsnäolonsa on kuitenkin kohtauksen kannalta hyvin oleellinen ja näkyy selkeästi lopputuloksessa. Featured extra mainitaan myös lopputeksteissä. Esimerkiksi yksittäinen poliisihahmo voisi olla tämänkaltainen avustaja, ja hän on kohtauksessa läheisesti tekemisissä näyttelijän kanssa. (Lappalainen 2022)

### **5.1.4 Pienrooli**

Pienrooli on nimetty roolihenkilö, jolla on jonkin verran repliikkejä ja hän on myös tekemisissä vastaanäyttelijän kanssa. Pienroolin näyttelijän ei tarvitse olla ammattilainen, mikäli roolin osuus ei ole kovinkaan merkittävä lopputulosta ajatellen. Rooliin voi castata esimerkiksi hyvän harrastajanäyttelijän tai kokeneen avustajan, jolta löytyy entuudestaan kokemusta replikoimisesta. (Lappalainen 2022)

## 5.2 Millainen on hyvä avustaja?

Hyvän avustajan määritelmään vaikuttaa paljonkin se, keneltä asiaa kysytään. Jos asiaa kysytään toiselta avustajalta, vastauksessa painottuu etenkin vuorovaikutustaidot ja se, että tulee toimeen uusien ihmisten kanssa. Tuotantoyhtiöiden etu taas on se, että avustajia saadaan paikalle hyvä määrä mahdollisimman edullisesti, jolloin avustajat eivät horjuta tuotannon kokonaisbudjettia. Erillisen roolituspalvelun näkökulmasta hyvä avustaja olisi sellainen, joka osaa tehdä itsestään mahdollisimman selkeän ja kattavan esittelyn omaan roolituspalveluprofiiliinsa. Seuraavaksi pohdin hieman lisää sitä, millainen on hyvä avustaja.

Karonkkapuheita- nimisen podcastin 9. jaksossa Jantsu Puumalainen ja Tero Tiittanen keskustelevat avustajista eri vieraiden kanssa. Esimerkiksi apulaisohjaaja Mikko Niskala kertoo kyseisessä podcast-jaksossa, että hänen mielestään hyvä avustaja kohtelee muita ihmisiä hyvin ja on muutenkin mukava tyyppi. Hänen mukaansa ei tarvitse olla ammattilainen, eikä tarvitse venyä ihmeellisiin roolisuorituksiin. Riittää, että löytyy hyvää heittäytymiskykyä eri tilanteisiin. (Puumalainen & Tiittanen 2021, 7:43)

*”Avoin mieli, heittäytymiskyky, terve uteliaisuus, rauhallisuus ja keskittymiskyky on oivia ominaisuuksia avustajalle. Samoin hyvä huumorintaju, joustavuus ja pitkä pinna. Kuvauksissa on kuitenkin lähes poikkeuksetta hyvä fiilis ja hyvin moni kerran avustajahommat kokenut haluaa tulla uudelleen.”*

- Anki Lappalainen, 2./3.apulaisohjaaja & roolittaja

Vaikka avustajilta ei useimmiten vaadita aiempaa kokemusta tai tietynlaista taustaa, kannattaa avustajaksi haluavan kuitenkin miettiä, onko esimerkiksi valmis seisoskelemaan ulkona sateessa tai heräämään aamuneljältä avustajaroolin vuoksi. Päivät ovat usein todella pitkiä, ja taukoja on vähän. Usein on myös niin, ettei taukoja ole ollenkaan. Avustajana tulee myös tottua siihen, että ympärillä on paljon uusia ihmisiä. Jos olet sellainen persoona, joka tarvitsee paljon omaa tilaa sekä aikaa, kannattaa miettiä, onko avustajana työskentely sittenkään se oma juttu. (Martin 2011, 25.)

*”Hyvä avustaja on täsmällinen, tulee paikalle sovittuun aikaan ja on lukenut annetut ohjeet sekä käyttäytyy kohteliaasti muita avustajia kohtaan. Odotan avustajalta kykyä vastaanottaa ohjeita ja noudattaa niitä, jonkin verran omaa kykyä hahmottaa sitä missä kamera on ja missä muut avustajat / näyttelijät liikkuvat, kärsivällisyyttä odotella rauhassa kuvauspaikalla ja antaa työrauha näyttelijöille sekä työryhmälle.”*

- Anonyymi 2.apulaisohjaaja (haastattelu)

Avustaja Jaakko Grönfors (2022) on aloittanut avustajan työt Uudessa päivässä, ja innostus alaa kohtaan on säilynyt aina tähän päivään asti. Haastattelun aikana Grönfors kertoo, että hänen kokemuksensa mukaan hyvä avustaja on luonteeltaan täsmällinen, ja kuvauspaikalle tullaan avoimin mielin. Vaikka avustajana työskenteleminen on enemmän harrastus kuin työ, täytyy kuvauspaikalle lähteä samalla asenteella kuin lähtisi töihin. Ei tule sooloilla, mutta pitää kuitenkin olla oma itsensä. Grönfors mainitsee myös, että kyky kuunnella ohjeita ja heittäytymiskyky ovat tärkeitä tv-sarja-avustajana toimimisessa. Grönfors toivoo uudelta avustajatulokkaalta sitä, että toinen olisi helposti lähestyttävä ja kykenee sujuvaan vuorovaikutukseen muiden kanssa. (Grönfors 2022)

Joskus kokeneempia avustajia suositaan enemmän kuin innokkaita ensikertalaisia, sillä heillä on hyvin jo tiedossa, kuinka setissä kuuluu toimia ja käyttäytyä. Tällöin työryhmä pysyy paremmin aikataulussa, kun kaikkea ei tarvitse selittää juurta jaksan. ”Kokeneet myös ovat usein myös tietoisempia siitä mahdollisuudesta, että kuvauspaikalla saattaa joutua odottamaan omaa avustajaroolinsa kohtauksen kuvausta joskus hyvinkin kauan. Kun avustaja tietää mitä voi odottaa, saatetaan välttyä paljolta mielipahalta” (Vainio 2014, 8). Kokemattomille avustajille voi tulla yllätyksenä se, kuinka paljon setissä joutuu odottamaan ja usein turhalta tuntuva odottelu saa ihmiset hermostumaan. Hyvä avustaja keskittyy omaan suoritukseensa, ja antaa sekä näyttelijöille että muulle työryhmälle tilaa tehdä omaa työtään.

*”Hyvä avustaja on ehdottoman luotettava. Avustajaan on voitava luottaa sataprosenttisesti, että hän on paikalla juuri silloin, kun sovitaan ja että hänellä on oikeanlaiset vaatteet mukanaan. Luotettavuus on siis kaikista tärkeintä, muu on toisarvoista.”*

- Saara Kankaanpää, tuottaja

1.apulaisohjaaja Tommi Lepola (2022) odottaa tv-sarja-avustajalta tietynlaista omatoimisuutta. Esimerkkinä hän mainitsee sen, että avustaja pystyisi kohtauksen alkuohjeistuksen jälkeen mahdollisuuksien mukaan keksimään itselleen jonkinlaista liikettä kuvan taka-alalle. Jos avustajaa kysytään esimerkiksi kävelemään paikasta A paikkaan B, niin hän voisi kävelyn oheen ottaa esimerkiksi kesken kaiken puhelimen taskustaan ja esittää, että on vastaamassa puheluun. Lepola summaa lopuksi, että hyvä avustaja muistaa mitä teki kohtauksen aikana, tekee sen kaiken samassa järjestyksessä ja ajoittaa tekemisen suhteellisen samaan vauhtiin kuin aiemmissakin oloissa. (Lepola 2022) On siis kyse kuvallisen jatkuvuuden seuraamisesta ja ymmärtämisestä.

### **5.3 Lapset ja eläimet kuvaustilanteessa**

Lapsiavustajien kanssa on pidettävä huolta siitä, että lepoa ja ruokataukoja on riittävästi. Jos lapsiavustajia on useampi, kuvauksissa on hyvä olla tuotantoavustaja, joka pitää heistä ja heidän tauoistaan huolta. (Markkola 2016) Jokaisella työryhmän jäsenellä on oltava malttia ja kärsivällisyyttä, kun kuvauksissa on mukana lapsia. Ilmapiiirin tulee olla rento ja kannustava, sillä lapsille kuvaustilanteet ovat tavallista jännittävämpiä, ja heille kaikki on uutta. Päivään ei kannata ahdata liikaa kuvattavia kohtauksia, sillä lasten kanssa työskentely on hidastempoisempaa kuin normaalisti. Nuoren työaikoihin liittyy myös rajoituksia. Vain aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen poikkeusluvalla voidaan poiketa työaikaan liittyvistä rajoituksista. Tämäkin on mahdollista vain, jos nuoren ammatillinen kehitys tai jokin muu tärkeä syy edellyttävät sitä. Poikkeuslupaa ei kuitenkaan voida antaa keskeytymättömästä vuorokausilevosta tai ylitöiden tekemisestä yhteensä yli 120 tuntia vuodessa. (Työsuojelu n.d.)

Jos käsikirjoituksessa mainitaan eläin, on tärkeää lähteä etsimään juuri kyseiseen tilanteeseen sopivaa eläintä. Jos tuotannossa tulee olemaan sekä eläimiä että lapsia, täytyy eläimen valinnassa olla tarkkana. ”Valittaessa eläimiä elokuvaan, jossa on myös lapsia, on oltava varmuus siitä että eläin on rauhallinen ja kiltti sekä mahdollisimman yhteistyökykyinen ja luonteeltaan kaikin puolin sopiva tulevia kohtauksia silmälläpitäen.” (Haapala 2009, 25)

#### 5.4 Avustajien vaikutus lopputulokseen

Draamasarjan onnistuneella avustajaroolituksella on suuri vaikutus siihen, kuinka onnistunut sarja on kokonaisuudessaan. Ilman avustajia tv-sarja menettää paljon sisällöstä. Esimerkiksi jos kuvataan kohtausta, jossa kuuluisa jalkapallotähti on tietyssä ottelussa pelaamassa ja täpötäysi yleisö hurraa, niin ei katsomo voi silloin olla tyhjänä. (Kankaanpää 2022)

*”Ollaan esimerkiksi poliisilaitoksella, joka ei ole arkkitehtuurisesti mitenkään erikoinen paikka, vaaleat seinät yms. Siellä parit näyttelijät ovat etualalla, ja asettelen avustajia taustalle tekemään jotain realistista ja orgaanista ja vielä kun niillä on jotkut kivan väriset vaatteet niin tuohan ne siihen aitoutta, ne myös tuo paljon mahdollisuuksia siihen visuaaliseen puoleen.”*

- *Tommi Lepola, 1.apulaisohjaaja*

Kun kuvataan esimerkiksi 1800-luvulle sijoittuvaa epookkisarjaa, on siinä esiintyvien avustajien ulkonäöllä hyvin suuri merkitys. Tämä asia tulee ottaa huomioon avustaja-castingia tehdessä. Avustajaksi haluavan on myös hyvä ymmärtää se, että esimerkiksi tällaisissa tilanteissa avustajarooliin ei voi ottaa kaikkia halukkaita. Myös Lappalainen (2022) kokeneena avustajaroolittajana mainitsee, että epookkiavustajalla ei voi olla värikkäitä hiuksia, trendikkäitä hiusmalleja, lävistyksiä tai tatuointeja. Lävistyksiä ja tatuointeja voi olla vain silloin, jos ne on peitettävissä tai voi ottaa pois kuvausten ajaksi. (Lappalainen 2022)

*”Avustajat ovat kuin lavaste, rekvisiittaa. He ovat se todellisuus ja maailma, mihin meidän päärooli menee. Ilman tätä yhtä tasoa tarina jää ontoksi.”*

- *Saara Kankaanpää, tuottaja*

## **6 KUINKA LÖYTÄÄ ITSELLE SOPIVA AVUSTAJAROOI?**

Nykypäivänä on paljon eri väyliä, joiden kautta avustajan työroolista kiinnostunut voi etsiä itselleen sopivaa avustajarooia. Joskus rooliin voi päätyä sattuman kautta, joskus tuotannossa työskentelevä sukulainen saattaa kysyä päiväksi mukaan kuvauksiin. Myös monen tv-tuotantoyhtiön omien sivujen kautta voi hakea tv-sarja-avustajaksi erillisen hakulomakkeen kautta. Seuraavaksi esittelen muutamia eri väyliä, joiden kautta voi päästä avustajarooiin. Kerron tässä osiossa asioita pääasiassa oman työharjoittelukokemukseni pohjalta.

### **6.1 Sosiaalinen media**

Sosiaalisen median eri kanavissa törmää helposti casting calleihin, eli avustajahakuilmoituksiin. Esimerkiksi Instagramin story-osiossa on helppoa jakaa casting call nopeasti seuraajien nähtäville. Sosiaalisessa mediassa reagointi avustajahakuilmoituksiin on helppoa ja nopeaa.

#### **6.1.1 Facebook-ryhmät**

Facebookista löytyy lukuisia avustajaryhmiä, joista suurimpiin ja aktiivisimpiin julkaistaan avustajahakuilmoituksia lähes päivittäin. Suurin osa ryhmistä on suljettuja, mikä tarkoittaa sitä, että ryhmän ylläpitäjälle täytyy ensin lähettää pyyntö liittyä ryhmään. Jokaisella ryhmällä on omat säännöt ja toimintatavat, joihin ryhmän jäsenen tulee perehtyä. Avustajaryhmissä avustajia etsitään sekä ammattituotantoihin että kouluprojekteihin. Oli kyseessä kumpi tahansa, jokaisessa ilmoituksessa tulee mainita mahdollinen avustajapalkkio. Esimerkiksi ”Tv-sarja/elokuva extrat ja esiintyjät” on aktiivinen avustajahakuryhmä, ja siellä on yli 4600 jäsentä. Myös joillakin tv-tuotantoyhtiöillä on omia avustajahakuryhmiä, esimerkkinä Yellow filmin ”Yellow Film & TV AVUSTAJAT”. Myös isoimmilla televisiosarjoilla voi olla omia Facebook-ryhmiä avustajien etsimiseen, kuten esimerkiksi Salatuilla elämällä. ”Avustajaksi Salattuihin elämiin!” -ryhmä on luotu vuonna 2008 ja tänä päivänä ryhmään kuuluu yli yhdeksäntuhatta jäsentä.

## 6.2 Roolituspalvelut

Filmityöt.fi on avoin roolituspalvelu, jota monet tv-tuotantoyhtiöt hyödyntävät avustaja-castingia tehdessään. Asiakkaina tuotantoyhtiöiden lisäksi Filmitöillä on esimerkiksi tapahtumia järjestävät yritykset sekä mainostoimistot. Laajaan henkilötietokantaan kuuluu elokuva- ja tv-avustajia, esiintyjä, näyttelijöitä sekä malleja. Yrityksen tulee ensin rekisteröityä palveluun, jotta on mahdollista päästä käsiksi laajaan henkilötietokantaan ja löytää sieltä sopivia avustajia. (Filmityöt n.d.)

Filmitöiden perustaja Ilmari Kuusi (2022) kertoo haastattelussa, että hän sai idean Filmitöiden perustamiseen tuottajaystävältään, joka suoraan kehotti, että tällaiselle palvelulle olisi alalla tarvetta. Ideana oli tuoda tuotantoyhtiöille ja eri toimijoillesivusto, josta voi löytää ihmisiä helposti, kustannustehokkaasti ja nopeasti. (Kuusi 2022)

Yksityishenkilöt, joilla on kiinnostusta päästä esiintymään kameran eteen, voivat liittyä Filmitöiden jäseneksi, mikä on heille ilmaista. Rekisteröitymisen jälkeen luodaan oma sivu, johon omat tiedot ja ansioluettelo tallennetaan. Alle 18-vuotiaalta on oltava huoltajan lupa. (Filmityöt n.d.) Saman yrityksen alle kuuluu myös studioyleiso.fi, jonka kautta kiinnostuneiden on mahdollista hakea katsojaksi studiotuotannon yleisöön.

## 6.3 Street casting

Street casting eli katuroolitus tarkoittaa sitä, että etsitään ei-ammattimaisesta ympäristöstä (kuten keskustan kadulta) tavallisia ihmisiä, ja yritetään saada heidät tulemaan mukaan kuvauksiin (Catliff & Granville 2013, 51.) Aina avustajat eivät siis ole itse hakeneet rooliin, vaan heidät on ”löydetty”.

Roolitustyylinä street casting on melko arvaamatonta ja riskialtista. Kokeneemmallekin ammattilaiselle katuroolittaminen on haastavaa. Aloittelijalle



ja kokemattomalle avustajaroolittajalle tehtävä on vähintäänkin kymmenen kertaa yhtä vaikeaa. (Catliff & Granville 2013, 51).

Tästäkin huolimatta oma kokemukseni street castingista on erittäin positiivinen. Tämä on paras tapa löytää avustajia silloin, kun haetulla roolilla on esimerkiksi tarkempia ulkonäkökriteerejä. Esimerkiksi etsittäessä Tukholman katukuvaan sopivannäköisiä ihmisiä, on joskus helpompaa lähteä etsimään heitä toimiston ulkopuolelta. Harjoitteluni aikana kävin usein etsimässä avustajia esimerkiksi keskustorin kupeesta, ja löysin moneen rooliin sopivan avustajan. Mikäli avustajatoiminta kiinnostaa edes hieman, tartu tilaisuuteen, jos sinua tullaan kadulla kysymään tv-sarja-avustajaksi.

## 7 AVUSTAJALLE TÄRKEÄT DOKUMENTIT

Avustaja kohtaa jo ennen kuvauksia useita eri dokumentteja, joko sähköisenä tai paperiversiona. Alalla dokumenteista käytetyt nimitykset voivat hämmentää, jos avustajana toimiminen on täysin uutta. Seuraavaksi esittelen avustajalle tärkeitä dokumentteja. Lisäksi esittelen työryhmälle tärkeän kuvauspäivän aikataulupohjan, johon avustajakin saattaa kuvaustilanteessa törmätä.

### 7.1 Casting call

Casting call (Liite 2) eli roolien hakuilmoitus on dokumentti, jossa kerrotaan mistä tuotannossa on kyse, millaisia rooleja on tarjolla sekä haetaanko näyttelijöitä vai avustajia (Aho 2018, 13). Casting call voi olla sekä sähköisessä muodossa että paperisena versiona. Hyvä casting call on selkeä ja simppeli, ja avustajan on helppoa löytää siitä kaikki oleellinen informaatio. Jos casting call on kovin täynnä tekstiä ja ulkoasultaan sekava, ei kovin moni lähde sellaista edes lukemaan.

Casting callista tulee käydä selkeästi ilmi, millaisiin rooleihin avustajia etsitään ja myöskin se, mitä avustajalta odotetaan. Casting callissa mainittavia asioita ovat esimerkiksi sarjan tuotantoyhtiö, kuvausajankohta ja kuvauspaikkakunta. Lopuksi ilmoituksesta löytyy ohjeet roolin hakemiseen, jota avustajan tulee noudattaa. Usein lopussa on avustajaroolittajan yhteystiedot (sähköpostiosoite), johon hakemuksen voi lähettää. Jos rooliin haetaan muulla kuin vapaamuotoisella hakemuksella, siitä ohjeistetaan ilmoituksessa. (Vainio 2014, 14). On hyvin tärkeää, että casting callista löytyy myös tieto siitä, mihin mennessä rooliin täytyy viimeistään hakea. Oli palkkio sitten rahallinen korvaus tai elokuvalippu, sekin on tieto, joka kuuluu löytyä ilmoituksesta.

Entä mitä juuri avustajan on hyvä huomioida lukiessaan casting callia?

Ennen kuin ryhtyy kirjoittamaan hakemusta löytämäänsä avustajarooliin, on syytä lukea casting call huolella läpi. On tärkeää, että hakemuksesta löytyy kaikki oleellinen tieto hakijasta. Myös Pia Aho kertoo opinnäytetyössään, että liian usein törmää sellaisiin hakemuksiin, joista puuttuu oleellisia tietoja tai ettei casting callin ulkonäkökriteerejä ole noteerattu lainkaan. (Aho 2018, 35.) Suosittelen siis

olemaan tarkkaavainen ja hakemaan rooliin vain, jos itse täyttää kaikki mainitut kriteerit. Jos casting call ei sisällä tietoa palkkiosta, on avustajalla oikeus siitä kysyä. On myös hyvä pistää muistiin, milloin roolin viimeinen hakupäivä on. Apulaisohjaajan työ hidastuu, jos sähköpostiin satelee paljon hakemuksia sellaisiin rooleihin, joiden kuvausajankohta on mennyt jo jonkin aikaa sitten.

## 7.2 Avustajahakemus

Mitä hyvä avustajahakemus sitten pitää sisällään?

Ensimmäiseksi hakemukseen on hyvä kirjoittaa tietenkin oma etu- ja sukunimi sekä yhteystiedot eli puhelinnumero ja sähköpostiosoite, joista hakija on helposti tavoitettavissa. Joku voisi ajatella, että nämä asiat ovat itsestäänselvyyksiä. Avustajaroolittaja törmää kuitenkin työssään moniin erilaisiin hakemuksiin ja aina niistä ei löydy kaikkia tarvittavia tietoja.

Hakemuksia varten avustajan on hyvä tehdä erillinen ansioluettelo, jossa mainitaan esimerkiksi oleellisin aiempi työkokemus, koulutus/harrastuneisuus sekä mahdolliset näyttelyprojektit ja suositelijat. Kun tällainen on jo valmiina, se on helppoa lisätä hakemukseen liitteeksi, eikä varsinainen hakemus paisu liian laajaksi. (Heinonen 2018)

On tärkeää, että avustajahakemuksessa olevat kuvat ovat ajan tasalla. Jos ulkonäkö muuttuu huomattavasti, esimerkiksi hiusten väri vaihtuu ruskeasta räikeän pinkiksi, hakijan täytyisi uusia hakemuksensa kuvat. ”Casting-kuvan on tarkoitus antaa roolittajalle mahdollisimman realistinen, tuore (max. 6kk aikuisilla) ja aito kuva esiintyjästä”. (Heinonen 2018) Avustajahakemukseen ei kannata laittaa liikaa kuvia, sillä muutama hyvälaatuinen kuva päihittää useamman hämyisen selfien. Sopiva määrä olisi esimerkiksi yksi kasvokuva, yksi vartalokuva sekä yksi vapaavalintainen kuva, mitä hakija haluaakaan kuvassaan korostaa. (Heinonen 2018)

Hyvä kuvanlaatu on erityisen tärkeää. Avustajaksi haluavalla ei tarvitse olla hienoja järjestelmäkameroita tai muuta kuvauskalustoa, sillä nykyään älypuhelimien laatu on tähän tarkoitukseen varsin riittävä. Jos hakemuksen tiedostomuodolle ei ole annettu ohjeistusta, kannattaa tekstitiedostojen osalta suosia PDF-tiedostoja. Kuvissa parhaat vaihtoehdot ovat JPEG- ja PNG-tiedostot. (Heinonen 2018)

### **7.3 Apulaisohjaajan infosähköposti**

Apulaisohjaaja kommunikoi avustajan kanssa ennen kuvauksia useimmiten sähköpostitse. Vaikka avustaja castattaisiin suoraan puhelimitse, kuvauksia koskevat tärkeät infoviestit lähetetään silti avustajan sähköpostiin. Tulevan avustajan on hyvä tarkkailla sähköpostiaan useasti kuvausten lähestyessä. Alkuun apulaisohjaaja tarvitsee avustajasta hieman lisätietoja, riippuen siitä, mitä casting callissa on jo kysytty.

Ennen kuvauksia apulaisohjaaja lähettää avustajalle infosähköpostin (Liite 3&4). Infosähköpostissa avustajalle annetaan kuvauspaikan osoite, kellonaika, jolloin tulee olla paikalla ja arvio siitä, milloin päivä päättyy. Usein infosähköpostissa on myös Google Mapsista otettu kuvakaappaus kuvauspaikasta. Infosähköposti pitää sisällään myös yleisohjeita kuvauksiin, esimerkiksi mitä kuvauksiin saa ottaa mukaan ja mitä tulee ottaa huomioon. Tämän lisäksi apulaisohjaaja lisää viestiin puvustajan laatiman puvustusohjeen.

Erityisen tärkeää on muistaa kuitata infoviesti luetuksi!

Näin apulaisohjaaja tietää, että info on mennyt perille ja voi luottaa siihen, että avustaja on tulossa paikalle. On erityisen tärkeää muistaa ilmoittaa, jos ei pääsekään tulemaan paikalle! Tätä ei voi korostaa liikaa.

## 7.4 Avustajasopimus

Yleensä avustaja allekirjoittaa avustajasopimuksen (Liite 5) kuvauksissa heti, kun hän saapuu paikalle. ”Yleisen käytännön mukaan elokuvan avustajat allekirjoittavat sopimuksen, jonka mukaan he luovuttavat tekijänoikeutensa tuottajalle siinä määrin kuin ne ovat luovutettavissa. Täten tuottaja saa levittää ja esittää kuvattua materiaalia rajattomasti, ja palkkioksi avustaja saa joko rahakorvauksen tai elokuvalippupalkkion. Tekijänoikeuksia koskeva sopimus tulee tehdä kaikkien asianomaisten kesken.” (Mukkala 2016, 20).

Avustajasopimuksessa mainitaan roolinimike, kuvauspäivä, kuvauspaikka sekä avustajan palkkio ja sen suuruus. Useimmiten palkkio on lahjakortti tai elokuvalippuja, mutta joissain tapauksissa avustajapalkkio maksetaan rahakorvauksena. Tällöin avustajan tulee muistaa lähettää verokortti apulaisohjaajalle.

## 7.5 Call sheet

Call sheet (Liite 6) on päivittäinen raportti, jonka tavallisesti 2.apulaisohjaaja laatii ja jakaa työryhmäläisille ennen työpäivän alkua. Tärkeä se on siksi, että sen avulla työryhmä pysyy kärryillä siitä, mitä kyseisen päivän aikana on tarkoitus kuvata. (Martin 2011, 240).

Call sheetissä mainitaan esimerkiksi kuvauspaikka ja sen osoite, kuvataanko sisällä vai ulkona, mitä kohtauksia päivän aikana kuvataan ja keitä näyttelijöitä tarvitaan mihinkin kohtaukseen. Call sheetissä on erillinen osio, jossa mainitaan avustajaroolit ja avustajien määrä sekä kellonajat, jolloin heitä tarvitaan kuvauspaikalla. Yleensä call sheetiä ei jaeta avustajille, mutta niitä on joskus kuvauspaikalla esillä niin, että avustajatkin pääsevät niitä lukemaan.

## 8 AVUSTAJA KUVAUSSISSA

On mahdollista, että uutta avustajaa jännittää ennen ensimmäistä kuvauspäivää. Kuinka voin valmistautua kuvauksia varten? Miten kuvauspaikalla toimitaan? Seuraavaksi käyn läpi asioita, joita on hyvä miettiä ennen kuvauksia sekä mitä kuvauspaikalla tapahtuu.

### 8.1 Viime hetken vinkit – näin valmistaudut kuvauksiin

Kaikista tärkein asia, mitä avustaja voi kuvausten aikana tehdä, on olla ajoissa kuvauspaikalla. Kuvauksissa työskentely on useimmiten hektistä, ja varaa ylimääräiselle odottelulle ei ole. Avustajan tulee lukea etukäteen kaikki hänelle lähetetty informaatio, ja kuitata viesti luetuksi.

Jos kuvauksissa tarvitsee huomioida jotain erityistä, apulaisohjaaja mainitsee siitä infoviestissään. Avustajille lähetettävässä infosähköpostissa mainitaan myös kuvauspaikan osoite sekä lähistöllä olevat mahdolliset pysäköintipaikat. Usein avustajia suositellaan tulemaan paikalle julkisia kulkuneuvoja hyödyntäen, jotta työryhmän autot pääsisivät mahdollisimman lähelle kuvauspaikkaa. Jos avustaja kulkee omalla autolla kuvauksiin, on hyvä katsoa ajoreitti valmiiksi hyvissä ajoin. On hyvä selvittää etukäteen myös mahdolliset bussilinjat, mikäli matkustaa julkisilla. (Martin 2011, 75) Kuvausaikataulussa ei ole joustamisen varaa ja 3. apulaisohjaajalla ei valitettavasti ole aikaa ohjeistaa erikseen puhelimitse jokaista avustajaa.

On tärkeää, että avustajalla on mukanaan eri vaatevaihtoehtoja. Jos avustajan vaatetuksella on merkitystä kohtauksessa, avustaja saa infoa myös siitä, millaiset vaatteet tulisi olla päällä. Draamatuotannoissa puvustaja kehottaa usein avustajaa ottamaan useamman vaihtoehdon mukaan. (Martin 2011, 81). Joskus isommissa tuotannoissa puvustajalla saattaa olla avustajia varten vaatetta mukana, mutta etenkin pienemmissä tuotannoissa on tärkeää, että päällä on oikeanlaiset vaatteet sekä sen lisäksi muutama eri vaihtoehto mukana. Vaatteissa useimmiten vältetään tiheää raita/ruutukuosia ja isoja logoja. Esimerkiksi raitapaita saattaa ”alkaa elämään” eli väreilemään kuvassa

inhottavasti. Roolivaatteiden lisäksi on tärkeää ottaa mukaan säänmukainen varustus, etenkin jos kyseessä on ulkokuvaukset. Ulkokuvauksissa ei aina välttämättä ole taukotiloja, sisävessasta puhumattakaan. Tällöin on siis tärkeää tarkistaa etukäteen tulevan päivän sääennuste.

Tuotannosta ja kuvauspäivän pituudesta riippuen on hyvä varata myös omia eväitä ja vapaa-ajan viihdykettä mukaan. Avustajan työhön sisältyy todella paljon odottelua, jolloin he voivat syödä eväitä ja esimerkiksi lukea kirjaa heille osoitetussa taukotilassa. (Martin 2011, 80).

## 8.2 Alkuohjeistus ja kuvauskomennot

Avustajan tulee olla ajoissa paikalla juuri siinä paikassa, johon häntä on etukäteen neuvottu saapumaan. Siellä häntä on vastassa työntekijä, jonka vastuulla avustajat ovat. On myös hyvin tärkeää ilmoittaa etukäteen, mikäli ei syystä tai toisesta pääsekään paikalle. Oman kokemukseni pohjalta osaan sanoa, että liian usein käy niin, että avustaja jättää tulematta paikalle eikä ilmoita itsestään mitään. Mikäli avustaja haluaa päästä jatkossakin kuvauksiin, kannattaa perumiset ilmoittaa etukäteen. Tällä alalla piirit ovat pienet, ja avustajienkin nimet jäävät välillä helposti muistiin. Hyvät käytöstavat ja asiallinen kommunikointi puolin ja toisin on kaiken a ja o.

*”Odotan sitä, että kanssani työskentelevä 3.apulaisohjaaja briiffaa avustajia siitä tilanteesta, johon he ovat tulossa. Olisi hyvä, että avustajat tietäisivät edes jotain, vaikka että kuvataan jalkapallomatsia. Avustajilla olisi tietoa siitä, mitä he tulivat tekemään tänne.”*

*- Tommi Lepola, 1.apulaisohjaaja*

On ymmärrettävää, että uutta avustajaa voi jännittää kuvauspäivän alussa. Tällöin apulaisohjaajan on hyvä lämmittelä avustajia kevyesti juttelemalla. Avustajaryhmältä voi kysyä esimerkiksi sitä, kuinka moni on aikaisemmin ollut avustajana jossakin tv-sarjassa. Usein tällaiset lämmittelykysymykset ja keskustelun avaaminen rikkoo jännittynyttä ilmapiiriä. Jos on sopivasti aikaa, avustajasopimukset on hyvä allekirjoittaa tässä vaiheessa. Kuvausten jälkeen

avustajalta voi tuollaiset unohtua helposti, kun ympärillä työryhmä purkaa kuvauskalustoa ja on paljon muutakin taustahälyä.

*”On kiva, että kuvauksissa tullaan esittäytymään, että kuka on ja missä työroolissa toimii ja että kerrotaan keneltä voi kysyä epäselvistä asioista. Joskus tulee tilanteita, että avustajana on ihan ulapalla, että mitä tapahtuu ja kuka on kuka, joten pieni esittäytyminen auttaa paljon.”*

*- Jaakko Grönfors, avustaja*

Avustajat saavat ennen kuvausten alkua pienen alkuohjeistuksen tuotannosta ja siitä, mitä päivän aikana tulee tapahtumaan. Sarjasta voi kertoa etenkin sen, milloin se on nähtävissä ja tuleeko se lineaarisesta tv:stä vai näkeekö jaksot jostakin suoratoistopalvelusta. Usein avustajat haluavat kuulla myös keskeisimpien roolien näyttelijöitä ja montako jaksoa kyseisessä sarjassa on.

*”Kyllä siellä huomaa, kun ei ole mikään ammattilainen, että kaipaa sitä rohkaisua. Että tämä meni hyvin, kyllä se siitä!”*

*- Anne Honkanen, avustaja*

On tärkeää, että avustaja tietää, mihin häntä tarvitaan. Jos avustajalle ei selvennetä ennen kuvausten alkua yhtään sitä, miksi hän on paikalla ja mikä merkitys hänen toiminnallaan on kohtauksessa, voi avustajalle tulla helposti ulkopuolinen ja aliarvostettu olo. Pieni avustajien huomioiminen tuo heti sellaisen olon, että avustajilla on oikeasti merkitystä, ja he todella ovat osa työryhmää. (Honkanen 2022)

Kuten jo aiemmin työssäni mainitsin, odottelu on iso osa avustajana olemista, ja se kannattaa tehdä selväksi heti alkuun. Kun avustaja tietää, että odottelu kuuluu asiaan, hän odottelee ilman suurempaa ihmettelyä. Tiedottomuus siitä, mitä tapahtuu, luo rauhatonta ja ärtynyttä ilmapiiriä avustajien keskuudessa. Kohtauksen kulkua ja dialogia voi myös avata avustajille etukäteen.

Tv-tuotantoyhtiöllä on yleensä omat sosiaalisen median ohjeistuksensa siitä, mitä kaikkea kuvaustilanteesta saa julkaista sosiaaliseen mediaan. Avustajille tuo ohjeistus tulee kertoa ennen kuvauksia, sillä jos näin ei tee, sosiaalisesta mediasta löytyy aivan varmasti sellaisia kuvia, joita siellä ei saisi olla. Myös



Kansan vihollisen kuvauksissa kesällä 2021 ohjeistin avustajia sosiaalisen median julkaisujen kanssa niin, kuin minua neuvottiin tekemään. Usein ohjeistetaan, että kuvauspaikalla saa ottaa kuvia niin, ettei niissä näy työntekijöitä tai näyttelijöitä. Ilman lupaa kenestäkään ei saa julkaista kuvia. Sosiaaliseen mediaan julkaistavassa kuvassa ei saa myöskään näkyä mitään oleellisia juonenkäänteitä tai tapahtumia. Joskus avustajia pyydetään lisäämään julkaisuun sarjaan liittyviä hashtageja.

Avustajia tulee ohjeistaa siitä, kuinka setissä, eli lavasteiden ja kuvauskaluston (kamerat ym.) keskellä toimitaan. Heille on tärkeää kertoa myös se, että kuvaustilanteessa ei ikinä saa katsoa suoraan kohti kameraa, paitsi jos niin on ohjeistettu tekemään. Tällaiset tilanteet ovat kuitenkin harvassa. (Prokop 2004, 45.)

Kuvauspaikka on ihan omanlainen maailmansa ja siellä toimiakseen avustajan täytyy tietää, mitä erilaiset kuvauskomennot tarkoittavat. Kuvauskomennot terminä tarkoittaa apulaisohjaajan ja kuvausryhmän välistä kommunikointia kuvausten aikana. Pääasiassa nämä komennot tulevat 1.apulaisohjaajalta. Hän on se, joka pyörittää toimintaa kuvausten ajan ja valvoo, että työryhmä pysyy sovitussa aikataulussa. Seuraavaksi kuvauskomennot:

### **”HILJAISUUS, KUVAUS!”**

Tässä kohtaa valmistaudutaan kuvaukseen.

### **”KÄY”**

Kameran tallennus on käynnissä.

### **”AVUSTAJATOIMINNOT, NYT!”**

Usein 1.apulaisohjaaja antaa avustajille oman merkin, jolloin heidän tulee aloittaa oma toimintansa esimerkiksi kävely paikasta a paikkaan b.

### **”OLKAA HYVÄT”**

Tästä merkistä näyttelijä tietää, että hän voi aloittaa toimintansa. Jos avustajille ei anneta erillistä komentoa, he aloittavat toimintonsa myös tässä kohtaa.

### **”POIKKI!”**

Kun apulaisohjaaja huutaa ”poikki”, niin toiminta keskeytetään. Apulaisohjaaja/ohjaaja kertoo, miten toimitaan seuraavaksi. Hän saattaa ehdottaa esimerkiksi toisenlaista avustajatoimintaa.

### **”ALKUPAIKAT”**

Kun otetaan uusi otto samasta kuvasta, saatetaan näyttelijät ja avustajat käskää alkupaikoille. Tällöin kuuluu siis tehdä sama toiminta, kun aiemmilla kerroilla ”

(Prokop 2004, 64)

## 9 TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT JA POHDINTA

Opin opinnäytetyötä tehdessä valtavan paljon siitä, miten voin itse tulevaisuuden apulaisohjaajana ottaa avustajat paremmin huomioon ja miten heitä kannattaa ohjeistaa ja ohjata. Olisin toki voinut haastatella useampia kokeneita avustajia, sillä koen, että avustajien omakohtaiset kokemukset ovat avainasemassa toiminnan kehittämisessä. He sen parhaiten tietävät, millaista työ avustajana on, ja mitä mahdollisia ongelmakohtia työnkuvaan liittyy.

Tutkin työssäni sitä, millainen on hyvä avustaja. Haastatteluvastauksista käy ilmi, että hyvä avustaja on ehdottoman luotettava ja omaa hyvät vuorovaikutustaidot. Oma-aloitteisuus, heittäytymiskyky, kärsivällisyys ja kuuntelemisen taito ovat myös tärkeitä ominaisuuksia avustajalle. Vastauksista nousee esiin paljon erilaisia luonteenpiirteitä. Johtopäätös tähän on se, että nämä edellä mainitut luonteenpiirteet ja ominaisuudet ovat tärkeämpiä kuin aikaisempi kokemus tai harrastuneisuus.

Lisäksi tutkin sitä, millaisena alan työntekijät näkevät Suomen avustajatoiminnan tulevaisuuden ja mitä keinoja avustajatoiminnan edistämiseksi olisi. Haastateltavani olivat esimerkiksi sitä mieltä, että pienen volyymin vuoksi avustajatoiminta ei todennäköisesti tule olemaan Suomessa tämän ammattimaisempaa. Avustajatyöllä ei siis voi elättää itseään Suomessa nyt, eikä todennäköisesti tulevaisuudessakaan. Jos avustajien palkkioihin ei kuitenkaan tule minkäänlaista parannusta, on mahdollista, että tulevaisuudessa avustajien määrä vähenee. Jotta avustajamäärä ei romahtaisi, palkkioiden pitäisi olla sellaisia, että työssäkäyvän aikuisen on kannattavaa käydä tekemässä pitkiä, mahdollisesti kahdeksan tunnin työpäiviä avustajana. Tulevaisuudessa avustajatoimintaa olisi hyvä kehittää esimerkiksi järjestämällä enemmän lyhyitä kursseja ja kerhoja, joissa avustajia valmennetaan kyseiseen työrooliin. Uusien kykyjen löytämiseksi olisi myös hyvä järjestää koekuvauspäiviä aika ajoin.

Avustajia saatetaan pitää itsestäänselvyytenä, vaikka avustaja tulisi nähdä yhtä lailla työyhteisön jäsenenä kuin muutkin työntekijät. Mielestäni oikea kohtelu ja arvostus on jo askel kohti ammattimaisempaa avustajatoimintaa.

Tarkoitukseni oli, että saisin tehtyä kokemattomalle tv-sarja-avustajalle kattavan oppaan siitä, mitä avustajan työrooli on ja mitä se pitää sisällään suomalaisessa draamatuotannossa. Koen, että olen suoriutunut tehtävästä hyvin. Suomen avustajatoiminnassa olisi kuitenkin niin paljon tutkittavaa ja kehitettävää, ettei yhdessä opinnäytetyössä pysty perehtymään kaikkeen. Jatkoa ajatellen olisi hyödyllistä, jos joku ryhtyisi tutkimaan avustajatoimintaa mainostuotannoissa ja vertaisi toimintaa esimerkiksi tähän draamatuotantojen avustajatoimintaan. Lisäksi kansainvälistä puolta voisi tuoda jatkotutkimuksissa enemmän esiin.

## LÄHTEET

Aho, P. 2018. Suomalainen fiktio tuotantojen avustajaroolitus. Tampereen Ammattikorkeakoulu, Elokuva ja television koulutusohjelma. Opinnäytetyö.  
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201805178724>

Catliff, S. and Granville, J. 2013. Casting directors. The Casting Handbook: For Film and Theatre Makers. Routledge, 51. Artikkele. Viitattu 10.5.2022.

Elokuvantaju. n.d. Esituotanto, roolitus. Verkkosivu. Viitattu 8.4.2022.  
<https://elokuvantaju.aalto.fi/oppimateriaali/esituotanto/roolitus.jsp>

Filmityöt. n.d. Mikä on Filmityöt?. Verkkosivu. Viitattu 18.3.2022  
<https://www.filmityot.fi/mika-on-filmityot/>

Haapala, A. 2009. Ei lapsia, eläimiä eikä pyrotekniikkaa. Haasteelliset elementit Ennustus -lyhytelokuvassa. Tampereen ammattikorkeakoulu, Viestinnän koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 13.4.2022.  
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201003065223>

Hedström, K. 2014. Näillä mennään. Elokuvaihmiset kertovat. 1.Painos. Emäsalo: Plankton Zoo.

Heinonen, F. 2018. Hyvä casting-hakemus. Verkkosivu. Viitattu 14.4.2022.  
<https://mediaproducerfjh.fi/hyva-casting-hakemus/>

Juhila, K. n.d. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Verkkosivu. Viitattu xx.  
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullisen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>

Markkola, A. Wahlman, H. Kelaamo. 2016. Pitkää pinnaa ja positiivista energiaa – lapset kuvauspaikalla. Verkkosivu. Viitattu 12.4.2022  
<https://www.kelaamo.fi/pitkaa-pinnaa-ja-positiivista-energiaa-lapset-kuvauspaikalla/>

Martin, R. 2011. You Can Be a Movie Extra. E-kirja. Uud.painos. Lontoo: Titan Books. Vaatii käyttöoikeuden.  
[https://play.google.com/books/reader?id=Ozm\\_BgAAQBAJ&pg=GBS.PP1](https://play.google.com/books/reader?id=Ozm_BgAAQBAJ&pg=GBS.PP1)

Mukkala, L. 2016. Avustajat, olkaa hyvä! 2. apulaisohjaajan rooli kokopitkässä elokuvassa. Kymenlaakson Ammattikorkeakoulu, Viestinnän koulutusohjelma. Opinnäytetyö.  
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201605147805>

Näyttelijäliitto. n.d. Näyttelijäliiton jäsenyyden kriteerit. Verkkosivu. Viitattu 16.4.2022.  
<https://www.nayttelijaliitto.fi/nayttelijaliitto/liity-nayttelijaliiton-jaseneksi/jasenkriteerit/>

Penney, E. 1991. The Facts on File Dictionary of Film and Broadcast Terms. Yhdysvallat: Facts on File, Inc.

Prokop, R. 2004. 4 Actors & 4 Extras. Straight Talk From a Hollywood Casting Director. Yhdysvallat: Archer Books.

Provost, R. 2021. What is SAG-AFTRA – Guild, History, Eligibility & Membership. Studiobinder blog 26.12.2021. Viitattu 18.4.2022  
<https://www.studiobinder.com/blog/what-is-sag-aftra-definition/>

Puumalainen, J. & Tiittanen, T. (2021). Avustajat. Podcast-tallenne. Karonkkapuheita. Julkaistu 10.4.2021. Viitattu 12.1.2022.  
[https://open.spotify.com/episode/1YluLoZ4YLUiTd7fjWzEUK?si=SnbV6nBiSgC6fSxPNh2hog&utm\\_source=copy-link](https://open.spotify.com/episode/1YluLoZ4YLUiTd7fjWzEUK?si=SnbV6nBiSgC6fSxPNh2hog&utm_source=copy-link)

Teme. n.d. Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto. Verkkosivu. Viitattu 16.4.2022.  
<https://www.teme.fi/fi/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. PDF-dokumentti. Viitattu 14.4.2022.  
[https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK\\_ohje\\_2012.pdf](https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf)

Työsuojelu. Nuori työntekijä/työaika. Sivu päivitetty 2.8.2021. Verkkosivu. Viitattu 4.5.2022. <https://www.tyosuojelu.fi/tyosuhde/nuori-tyontekija/tyo aika>

Vainio, J. 2014. Avustajien roolitus kotimaisissa fiktiotuotannoissa. Turun Ammattikorkeakoulu, Viestinnän koulutusohjelma. Opinnäytetyö.  
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201405229254>

## **Haastattelut**

Grönfors, J. tv-sarja-avustaja. 2022. Haastattelu 24.3.2022. Haastattelija Järvinen, J. Tampere.

Heinonen, F. roolittaja. 2022. Haastattelu 8.4.2022. Haastattelija Järvinen, J. Litteroitu. Tampere.

Honkanen, A. tv-sarja-avustaja. 2022. Haastattelu 30.3.2022. Haastattelija Järvinen, J. Tampere.

Kankaanpää, S. tuottaja. 2022. Haastattelu 6.4.2022. Haastattelija Järvinen, J. Tampere.

Kuusi, I. Filmitöiden perustaja. 2022. Haastattelu 21.4.2022. Haastattelija Järvinen, J. Tampere.

Lappalainen, A. 2./3.apulaisohjaaja ja roolittaja. 2022. Haastattelu 29.4.2022. Haastattelija Järvinen, J. Sähköposti. Tampere.

Lepola, T. 1.apulaisohjaaja. 2022. Haastattelu 22.3.2022. Haastattelija Järvinen, J. Tampere.

Anonyymi. 2./3.apulaisohjaaja. 2022. Haastattelu 21.4.2022. Haastattelija Järvinen, J. Sähköposti. Tampere.

## LIITTEET

### Liite 1. HAASTATTELUKYSYMYKSET (sähköposti)

Käsittelen opinnäytetyössäni draamatuotantojen avustajia, teen työstä oppaan, joka on suunnattu nimenomaan avustajan roolista kiinnostuneelle. Semmoiselle, jolla ei ole aiempaa kokemusta tai tietoa mitä avustajana toimiminen tarkoittaa.

- Voitko ensiksi hieman esitellä itseäsi? Kuka olet ja millaista työtaustaa sulla on?
- Millainen on sun mielestä hyvä avustaja? Mitä itse odotat avustajalta?
- Kuinka avustajia pitäisi briiffata kuvauspäivänä?
- Vaikuttaako tehty avustaja-casting mielestäsi tuotannon lopputulokseen? Jos kyllä, niin miten?
- Millaisena näet Suomen avustajatoiminnan tulevaisuuden näkymät? Onko toiminnan mahdollista kehittyä ns. ammattimaisempaan suuntaan? Mietin sitä, kun ala kehittyy Suomessa koko ajan, niin pakosti avustajatoiminnan on pysyttävä mukana kehityksessä, eikä esim elokuvalippupalkkioilla kovin pitkälle pötkitä. Jos sulla herää mitä tahansa ajatuksia aiheesta, kerro ihmeessä :)

Saanko mainita nimesi opinnäytetyössä, vai haluatko pysyä nimettömänä?

Kiitän jo etukäteen vastauksista! Oikein hyvää viikon jatkoa sulle 🌻

## Liite 2. CASTING CALL

Casting call -pohjan käyttöön on kysytty lupa Kansan vihollisen 3.apulaisohjaajalta



CASTING CALL / AVUSTAJAHAKU  
TAMPERE



## Haluaisitko osallistua TV-sarjan tekoon?

Kahdeksanosainen rikosdraamasarja kertoo toimittaja Katjasta, josta tulee suomalaisen kaupungin vihatuin ihminen, kun hän kirjoittaa kriittisesti kaupunkilaisten jumaloimasta jalkapallosankarista.

Jännittävää rikosdraamasarjaa tähdittävät **Kreeta Salminen, Tobias Zilliacus, Antti Luusuaniemi, Johannes Holopainen, Anna Böhm, Kai Vaine, Milka Ahlroth ja Mikko Nousiainen.**

### Kuvaukset:

Milloin: KE 7.7.

Missä: Tampereella

Rooli: **Hautajaisvieras**

Palkkio: 20e S-ryhmän lahjakortti

Tampereen journalistimaailmaan  
sijoittuva rikosdraama ilmestyy  
C Morelle 2022.

### Kerro viestissäsi:

- Etu- ja sukunimi
- Ikä
- Kasvo- ja vartalokuva
- Yhteystiedot  
(puh.numero / sähköposti)

Jos kiinnostuit, laita  
sähköpostia osoitteeseen

[ant@firemonkey.com](mailto:ant@firemonkey.com)

1 (2)

### Liite 3. APULAISSOHJAAJAN INFOVIESTI

*Infoviestin käyttöön on kysytty lupa Kansan vihollisen 3.apulaisohjaajalta*

Moikka,

Tervetuloa mukaan Kansan Vihollinen -sarjan kuvauksiin!

Ohessa infoa kuvauspäivään liittyen.

Kuvauspaikka:

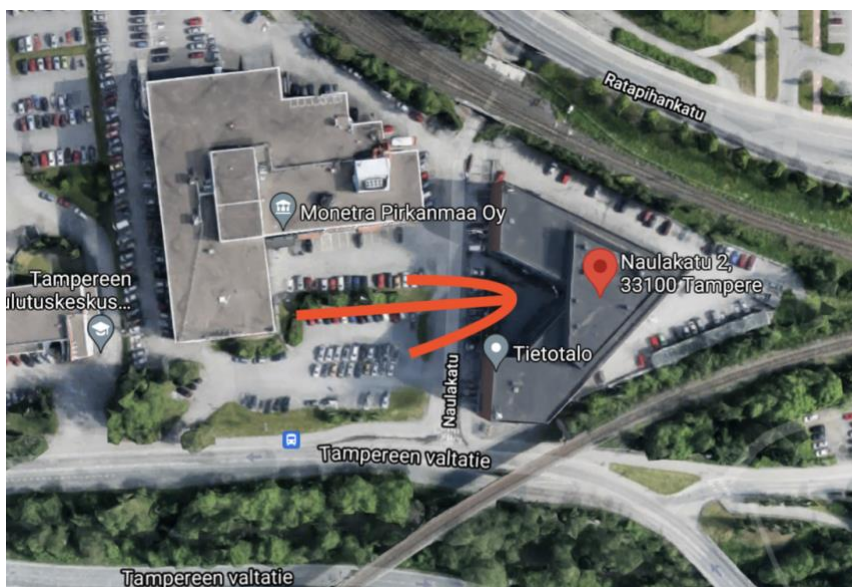
Tietotalo, Naulakatu 2, Tampere Avustajat: *Toimittaja*

Kuvausaika:

Maanantai 24.5.2021

Call time / saapumisaika Klo. 8:45 Päivä päättyy arviolta Klo. 20:00

Teitä on aulassa vastassa **Janna** (puh.nro)



### Puvustusohje:

Ota 4-5 eri kokonaisuutta mukaan. Kokonaisuuksissa voi olla samoja vaatteita. Puvustaja katsoo kuvauksissa mitä kukin käyttää minäkin päivänä. Vaatteet eivät saa olla kirkasvärisiä, mustia tai kirkkaanvalkoisia. Suosimme viileitä värisävyjä.

Vaatteissa ei saa olla isoja logoja, esim Adidas.

Vaatteissa ei saa olla tiheitä printtejä tai kuvioita, esim pieni ruutukuvio tai mustavalkoraitaisuus.

Kuvaamme kesää, joten pukeudutaan sen mukaisesti :)

(jatkuu)



## Liite 4. APULAISSOHJAAJAN INFOVIESTI

*Infoviestin käyttöön on kysytty lupa Kansan vihollisen 3.apulaisohjaajalta*

### Maskiohje

- - Naisilla luonnollinen meikki, vältetään liian voimakasta ja värikästä silmämeikkiä. Hiukset voi olla auki tai siististi kiinni, arkinen työlook.
- - Miehillä hiukset kammattu siististi.

HUOM! laita kaikille kuvauspäiville sama kampa ja meikki, jos olet avustamassa useana päivänä.

**Kuittaa että pääset paikalle, olet lukenut sähköpostin ja sen liitteet. Kiitos!**

### YLEISIÄ OHJEITA

- Älä tule aikaisemmin, kun on pyydetty: kuvauspaikalla etukäteen olo ei ole eduksi, vaan mahdollista odotteluaikaa tulee lisää.
- Ota mukaan jotain viihdykettä itsellesi, kuten tabletti, kirja, lehti tms. muista myös laturit.
- Kuvauspaikalla annetaan työrauha kaikille - niin näyttelijöille, muille avustajille kuin työryhmäläisille.
- PUHELIMEN KÄYTTÖ: pidäthän puhelimen äänettömällä, ei värinäilytystä. Työryhmästä, näyttelijöistä tai muista avustajista ei saa ottaa kuvia tai jakaa materiaalia sosiaaliseen mediaan.
- Muista pitää roolivaatteet ja rekvisiitat jatkuvasti mukana samantyyppisinä. Näin kaikki pysyy jatkumossa!
- Ota mukaasi oma juomapullo, sekä pikkunaposteltavaa evästä. Muista syödä/juoda ennen kuvauksiin tuloa :) !
- Kipeänä **ei** saa tulla paikalle! Ilmoita hetimiten, jos et voi osallistua kuvauksiin sairastapauksen tai muun syyn takia.

Nähdään kuvauksissa!



## Liite 5. AVUSTAJASOPIMUS

Sopimuspohja on saatu käyttöön Anki Lappalaiselta

EXIT / Televisionkatu 4, 00240 HKI  
Avustajat / xxx



### Avustajasopimus

_____	_____
Nimi	Henkilötunnus
_____	_____
Osoite	Postinumero/toimipaikka
_____	_____
E-mail	Puhelinnumero
FI _____	
Tilinnumero (IBAN)	

Kuv. pv	Kuv. paikka	Rooli	Palkkio	HUOM!

HUOM! Palkkio sisältää lomakorvauksen, eikä sitä eritellä maksettaessa. Ilman verokorttia ennakkonpidätys 60%.

#### KORVAUS ESIINTYMISESTÄ:

- \_\_\_ S-Ryhmän lahjakortti (\_\_\_€)  
\_\_\_ Palkkio palkkana (liitteenä verokortti tai lähetetty sähköisenä)

FremantleMedia Finland Oy ilmoittaa vastaanottamasi lahjakortin arvon tulorekisteriin.

#### AVUSTAJAEHDOT

- Salassapitosopimus  
Avustaja sitoutuu olemaan paljastamatta kolmannelle henkilölle tai taholle kiinnityksensä myötä saamiaan Tuottajan toimintaa tai ohjelmaa koskevia tietoja. Tällaisia tietoja ovat, ilman rajoitusta, käsikirjoitusta, ohjelman tulevia tapahtumia, roolijakoa ja taloudellisia olosuhteita koskevat tiedot. Avustaja sitoutuu välittämään kaikki Ohjelmaan ja Tuottajan toimintaan liittyvät kysymykset Tuottajan ilmoittamalle henkilölle. Salassapitovelvollisuus jatkuu myös sen jälkeen, kun tämä sopimus muutoin on lakannut olemasta voimassa. Avustajalla ei ole oikeutta valo- ja videokuvata studiolla, ulkokuvauksissa eikä missään FremantleMedia Finlandin toimitiloissa.
- Työnantajalle siirtyä omistusoikeudella kaikki luovutettavissa olevat rekisteröidyt sen osaan tai rekisteröimättömät sekä keskeneräiset aineettomat oikeudet avustajan tämän sopimuksen perusteella suorittaman työn tulokseen tai sen osaan.
- Avustajan ja työnantajan väliset kiistat korvauksineen puidaan Helsingin Käräjäoikeudessa.
- Työnantaja ei vastaa avustajan henkilökohtaisesta omaisuudesta

Olen lukenut ja hyväksynyt avustajaehdot.

\_\_\_\_\_

Avustajan allekirjoitus

\_\_\_\_\_

Paikka ja päivämäärä

HUOM! Avustajalla ei ole lupaa käyttää kuvattua materiaalia!

## Liite 6. CALL SHEET

Aikataulupohja on saatu käyttöön Anki Lappalaiselta

<b>KYTTÄYSKEIKKA</b>				Ohjaaja X	040 1234 567
Yellow Film & TV oy www.yellowfilm.fi				Kuvaaja X	
				Tuottaja X	
				Tuotantopäällikkö X	
				Apulaisohjaaja x	
				2.apulaisohjaaja Anki Lappalainen	
				Järjestäjä X	
				Apulaisjärjestäjä X	
				Runner/tuot.as. X	
				Runner/tuot.as. X	
				Catering X	

CALL SHEET						
AURINKO	8.20-17.47	<b>Maanantai 23.10.2017</b>			KP#	14/30
TYÖAIKA	10.30-19.30	Loc#	Kuvauspaikka			
CALL TIME	10.30	1	BASE CAMP AJELUUN & MAHOSEN KOTI			
HARJOITUS	10.45		Landbontie 77, 00890 Helsinki			
KAM KÄY	11.00		<b>P/M täällä koko päivän</b>			
LOUNAS	13.00					
PURKU	19.00					

Kello	aika	Koht	I/E	D/N	PAIKKA - Toiminta	Cast/Extras	sivut	#	
10.30	30	<b>Valmistelu</b>							
11.00	45	712	I/E	Day	17	POLIISIEN AUTO/MAANTIE Rusi kertoo Teposta, näkevät Rantamäen.	MAH, RAN, RUS	1	1
		713	EXT	Day	17	MAANTIE/POLIISIEN AUTO Poliisit pysähtyvät Rantamäen kohdalle.	MAH, RAN, RUS	2/8	
11.45	15	<b>vaihdot</b>							
12.00	60	310	EXT	Day	9	POLIISIEN AUTO/MAANTIE Poliisit ajaa maantiellä.	MAH, RUS	1/8	
		311	I/E	Day	9	POLIISIAUTO/MAANTIE Mahonen ja Rusi näkevät piestyn Rantamäen.	MAH, RAN, RUS	1	
13.00	30	<b>Lounas</b>							
13.30	15	<b>vaihdot</b>							
13.45	90	1021	I/E	Day	26	POLIISIEN AUTO/ MAANTIE Mitä lahjaksi 1 vuotiaalle?	Hild, MAH, RUS	6/8	
		1023	I/E	Day	26	POLIISIEN AUTO/ MAANTIE Matka jatkuu kera Rantamäen.	Hild, MAH, RAN, RUS	2/8	
		1022	EXT	Day	26	POLIISIEN AUTO/ MAANTIE Rantamäki nousee taas kyytiin.	Hild, MAH, RAN, RUS	1/8	
		1020	EXT	Day	26	POLIISIEN AUTO/ MAANTIE Poliisit ajaa maantietä.	Hild, MAH, RUS	1/8	
15.15	30	<b>Valmistelu</b>							
15.45	60	1030	INT	Day	28	MAHOSEN TALO 1 vuotissynttärät.	LAU, MAH, RUS, TEP / Marko,	1 6/8	
16.45	60	1031	INT	Day	28	MAHOSEN TALO Juhlat jatkuvat.	LAU, MAH, RUS, TEP/ Marko	1 5/8	
17.45	15	<b>vaihdot</b>							
18.00	60	315a	INT	<b>Eve</b>	9	MAHOSEN TALO Rusi ja Teppo Mahosella. Kovalainen soittaa.	LAU, MAH, RUS, TEP	2 4/8	
19.00	30	<b>Purku</b>							
19.30	8.5h							Sivut yht. 9 4/8	

## PUVUSTUS- JA MASKEERAUSAIKATAULU

Rooli	Näyttelijä	Maski	Kuljetus	Setissä	Huom!	Extrat & autot	Setissä
RUSi	Pirjo Heikkilä	9.45	10.30	10.45		K1030, K1031: - Marko - 1-vuotias vauva - vieraat (20)	15.30-18.00
RANtamäki	Miika Laakso	9.45	10.30	10.45			
MAHonen	Riku Nieminen	10.00	10.30	10.45			
Hilderoth	Ilkka Heiskanen	12.45	13.15	13.30		siviilipoliisiauto	10.30-15.30
LAUra	Karoliina Niskanen	14.30	-	15.30			
TEPpo	Ernest Lawson	15.00	-	15.30			